

Hersteldag: familierereflex

Kim Steeman
Directeur Familieplatform

Familie
reflex

Lidorganisaties Familieplatform

P
S
Y
C
H
O
S
E
N
E
T
.BE

Huntington Liga vzw

Vlaamse Vereniging voor
Ouders van Couveusekinderen

ZELFHULPGROEP NOAH
Ouders van drugsverslaafde kinderen

ICHTHYOSIS vzw asbl

België / Belgique

Familie reflex

Familiebeleid in
zorgorganisaties

Familieorganisaties
versterken

Aandacht voor het kind
KOPP/KOAP

Beleidsbeïnvloeding

Wetenschap &
kwaliteit

3 partners in de zorg

Het kan gaan om volwassen cliënten of kinderen en jongeren met een psychische kwetsbaarheid.

De persoon met een psychische kwetsbaarheid die een vorm van begeleiding of behandeling nodig heeft.

CLIËNT

Dat zijn dus de familieleden maar het kan ook gaan om goede vrienden of kennissen, een buddy, mentor of een vertrouwenspersoon. Die kunnen een of meer rollen op zich nemen, o.a. hulpvrager, zorgverlener of mantelzorg. In deze brochure gebruiken we de termen 'familie' en 'naastbetrokkenen' door elkaar in deze brede betekenis.

De persoon die beroepsmatig actief is in de hulpverlening aan de cliënt.

HULPVERLENER

De familie of mensen uit de nabije omgeving die betrokken zijn bij de zorg voor de cliënt.

FAMILIE / NAASTBETROKKENEN

Dat kunnen hulpverleners zijn uit residentiële, ambulante of mobiele settings.

Expertise van familie

- Leven vaak dagelijks met de cliënt
- Verfijnen verhaal cliënt
- Verduidelijken context cliënt / kwaliteit van leven
- Kunnen aangeven wat werkt/ niet werkt
- Inzicht in waarden/ geloof/...
- Familie bevragen vanuit verkennende rol/ niet vanuit bevestigende rol
- Familie ook thema's laten aangeven die mogelijk belangrijk zijn bij aanvang van behandeling/ proces

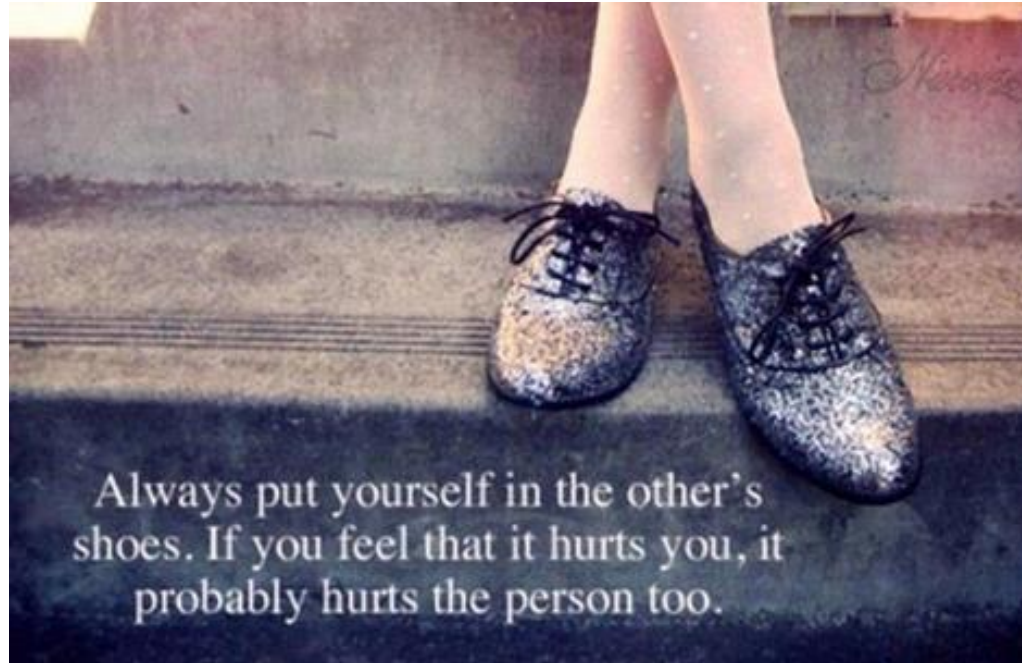
Unieke band

- Er is een unieke band : geen context, wel familie!
- Emotionele band// stel dat het jouw familielid was.....
- Familie nood aan verbondenheid
- Lijden van cliënt = onlosmakelijk lijden van familie
- Familie vervult verschillende rollen
- ! Laat de uitzonderingen de regels niet bepalen!

Familie lijdt ook!

- Familie loslaten: ouders / partners falen (! Zeker covid!)
- Eerste opname , wat is psychiatrie?
- GO
- Startpunt van hulpverlening : hele voorgeschiedenis
- Schuldgevoelens
- Verwerking diagnose
- Drempel naar hulpverlening/ macht medisch model
- Niet au serieus genomen/ eenzaam
- Kinderen: indruk van psychiatrie op kinderen/ jongeren

Why: if it were me?

Bejegening

Informatie

Steun

Soms hebben de sterken

de meeste steun nodig

Participatie

Bejegening: familievriendelijk klimaat

- Ontmoeting, familievriendelijk klimaat: Welkom!
- “Familie is belangrijk” in onze organisatie uitstralen
- Elk personeelslid van de organisatie heeft oog voor familie
- Ook naar cliënt/patiënt uitstralen dat betrekken van familie voordelig kan zijn voor begeleiding en herstel
- Geef aan dat jullie als organisatie steeds open en respectvol omgaan met derden, zonder dat er persoonsgebonden informatie wordt gegeven
- Toegankelijke website met info voor familie
- Wachtruimtes/ cafetaria/ publieke ruimtes: familievriendelijk/ kindvriendelijk?

Bejegening: familievriendelijk klimaat

- Eerste contact met familie vanuit organisatie nemen
- Wees benaderbaar, laat weten hoe en wanneer familie contact kan opnemen
- Aanspreekpunt (ook duidelijk maken aan verpleging)
- Familielid zelf aanspreken / start van traject
- Met vragen terecht kunnen
- Toegankelijk : stap richting personeel moeilijk / autoriteit
- Ook voor familie met moeilijker relatie tot patiënt
- **Laat de uitzonderingen de regels niet bepalen!**

Informatie

- Basishouding: familie is partner in zorg!
- Verschil persoonsgebonden/ niet-persoonsgebonden informatie
- Flexibele invulling!
- Wanneer client (volwassene of jongere) weigert, heropen regelmatig dialoog rond betrekken
- Voorzie ook informatie op kindermaat/ jongeren
- Rechtstreeks communiceren met familie, niet enkel via patiënt
- Voorzie duidelijke info voor familie op website
- Bijv. Virtuele rondleiding van centrum/ afdeling //Nieuwsbrief voor familie

Informatie: in gesprek met familie

- Voor familie is zorg/ GGZ een vreemde omgeving met eigen jargon!
- Sluit aan bij taal van familie/ leefwereld (geen standaardantwoorden)
- Meer info over probleem / medicatie. Belang gesprek met arts!!!
- Niet enkel diagnose, ook hoe ermee omgaan
- Behandelmethoden/ Wat gaat patiënt meemaken? Praktische info
- Wat na ontslag?
- Is er nog toekomst? Wat als wij er niet meer zijn?
- Voorzie 2-richtingsverkeer
- ! Vragen komen pas achter af !

Steun: noden van familieleden

- Op verhaal kunnen komen: familie nood aan steun of is mee ziek
- Eigen emoties plaatsen onzekerheid/ schuld/schaamte
- Los van opvolgen van suggesties: gehoord worden
- Draagkracht / veerkracht van familie
- Ook na heel traject in ggz kan verandering (of crisis) nog grote impact hebben/ steeds opnieuw verwerkingsproces
- Zijn er kleine kinderen in de omgeving? Familie ondersteunen om ook daar aandacht voor te hebben

Steun

- Op verhaal kunnen komen: familie nood aan steun of is mee ziek
- Eigen emoties plaatsen onzekerheid/ schuld/schaamte
- Los van opvolgen van suggesties: gehoord worden
- Draagkracht van familie
- Ook na heel traject in ggz kan verandering (of crisis) nog grote impact hebben/ steeds opnieuw verwerkingsproces
- Zijn er kleine kinderen in de omgeving? Familie ondersteunen om ook daar aandacht voor te hebben

HEEFT IEMAND IN
JOUW OMGEVING
PSYCHISCHE
PROBLEMEN?

JE STAAT ER NIET ALLEEN VOOR

similes .be

Vind heel wat informatie op onze website.

016 244 200

Elke werkdag tussen 10u en 12u kan je je verhaal kwijt bij de **Luisterlijn**.
Of mail hen via
luistervrijwilligers@hotmail.com.

Neem deel aan **online lotgenotencontact**.
Schrijf je in via similes.be

U hebt dringend nood aan een luisterend oor ?
Iemand die u 100% begrijpt ?
U heeft een vraag in verband met uw (jong of ouder) genderkind.
Beide telefoons worden opgenomen door, zelf ouder van een genderkind.

Neem contact op:

- Ouders met een jonger genderkind bellen 0474 / 645 750
- Ouders met een ouder genderkind bellen 0475 / 633 368

adhd-consultatielijn

070 222 135

Voor al uw vragen over diagnose en behandeling, opvoedingsaanpak, studeren en werken met ADHD: bel maar de ADHD-consultatielijn! Elke donderdag van 9u15 tot 12u15 -

Een luisterend oor nodig?

Een vermoeden van autisme bij jezelf, je kind, partner, collega... 7.1001 vragen over hoe je autisme een plek in je leven geeft? Onze vrijwilligers luisteren naar jouw verhaal en denken mee over jouw vragen en bezigheden.

Bel de autismetelefoon op 078 152 252

volksgesond
VERDER...

ONS AANBOD WIE WE ZIJN DOE MEE IK ZOEK INFO IK WIL HELPEN

ONS AANBOD

Online forum

Deze veilige en anonieme ontmoetingsplaats biedt je de mogelijkheid om ervaringen en vragen met elkaar uit te wisselen. Je kunt er zelf berichten plaatsen of die van anderen lezen. Je vindt er (her)kenning en steun.

Herinneringsite

Herdenk zelf je dierbaren op deze herinneringsite, of steun en troost lotgenoten op de herdenkingsdag.

Gespreksgroep

Praten met lotgenoten lucht op. Je voelt je niet langer alleen. In de gespreksgroepen heerst een klimaat van (her)kenning en vertrouwen. Lotgenoten vertellen elkaar wat voor hen steunend was, geven informatie door en bieden elkaar hulp en troost.

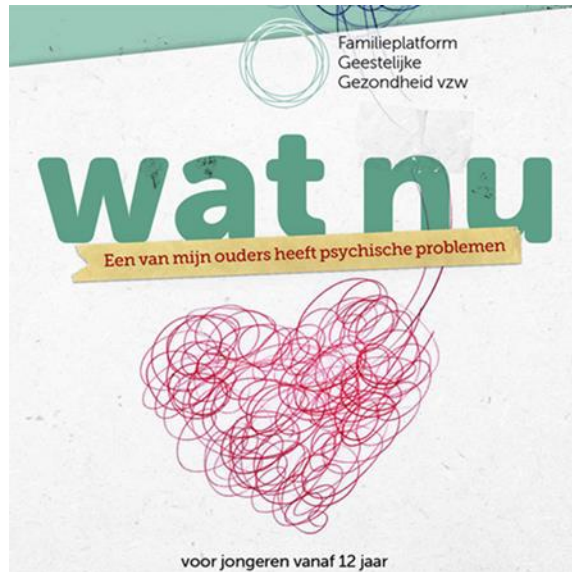
Online gespreksgroep

Praat je liever anoniem, kan je je gewoon behoefte aan bijkomende begeleiding met andere nabestaanden.

Advies

Je wilt advies over hulpverlening in je buurt? Advies bij het kiezen van een zorgaanbieder? Of vragen over rechten en zelfbescherming?

Kinderen (KOPP/KOAP)

Participatie

- Op verschillende niveau's : individueel/ afdeling/ organisatie/ netwerk
- Geen schijnparticipatie
- Volwaardige participatie, Betrokken worden bij alle stappen
- Aandacht voor empowerment!
- Participatie van de 'selected few'? Of aandacht hiervoor in de methodiek?
- Participatie op maat van de eigen mogelijkheden (rekening houden met belasting, kwetsbaarheid, tijd, tempo, taal, toegankelijkheid, jargon, enz.)
- Aandacht geven aan participatiestress, belasting (fysieke belasting, psychosociale belasting , enz.)

MDR voor het betrekken van naasten in GGZ

Onderzoek

Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid
en Gezin

*Vanlinthout, E., Coppens, E.,
Opgenhaffen, T., Scheveneels, S., Put,
J. & Van Audenhove, Ch.*

Generiek

Hele GGZ
(residentieel, ambulantly en mobiel)

Alle leeftijdsgroepen

Verschillende disciplines

Doel

Naasten erkennen als vaste waarden in het leven van de
zorggebruiker en maximaal betrekken in de zorg

Betrekken: informeren, onthalen, vriendelijk bejegenen,
actief samenwerken en ondersteunen

Doelgroep

Hulpverleners

Directies van
voorzieningen

Beleidsmakers

Concrete aanbevelingen

1. Inleiding

Het eerste onderdeel bevat alle nodige achtergrondinformatie met betrekking tot de richtlijn:

- Waarom de richtlijn werd ontwikkeld
- Voor wie de richtlijn werd ontwikkeld
- Hoe de richtlijn naasten definieert
- Waarom het belangrijk is om naasten te betrekken
- De afbakening en achterliggende visie van de richtlijn
- De structuur en ontwikkelingsmethode van de richtlijn
- Belangrijke begrippen

2. Aanbevelingen voor hulpverleners en teams

Dit tweede onderdeel is het meest omvangrijk en bestaat uit aanbevelingen met betrekking tot:

- **Het aannemen van een goede basishouding:** hoe aan de slag gaan met naasten en met kinderen en jongeren, hoe naasten onthalen en bejegenen, hoe informatie geven aan naasten en hoe naasten ondersteunen
- **Het omgaan met specifieke situaties:** tijdens een doorverwijzing of afronding, een verblijf in een residentiële voorziening of een crisissituatie, wanneer de zorggebruiker suicidale gedachten heeft of suïcidaal gedrag stelt, of wanneer de relatie tussen de naaste en de zorggebruiker verstoord is
- **Het omgaan met juridische kwesties:** wanneer de zorggebruiker beslissingsonbekwaam is of geen toestemming geeft om informatie met de naasten te delen, of wanneer de naaste ook een zorggebruiker is

3. Aanbevelingen voor zorginstellingen

De aanbevelingen in het derde onderdeel zijn bedoeld voor directies van voorzieningen en handelen over het:

- Uitwerken van een beleid
- Zorgen voor een gedeelde verantwoordelijkheid
- Zorgen voor een gedragen beleid
- Installeren van gespecialiseerde functies
- Opleiden en trainen van hulpverleners
- Delen van expertise
- Aanreiken van praktische hulpmiddelen
- Familievriendelijk maken van de infrastructuur en inrichting
- Voorzien van een ondersteuningsaanbod voor naasten
- Opvolgen, evalueren en bijsturen van het beleid

4. Aanbevelingen voor het beleid

De aanbevelingen in het vierde onderdeel richten zich tot de overheid en de lokale netwerken en handelen over het:

- Versterken van de kennis en vaardigheden van hulpverleners
- Coachen en opvolgen van voorzieningen
- Voorzien van financiële middelen
- Informeren van het brede publiek
- Investeren in onderzoek
- Inzetten op participatie van naasten

5. Discussie

Het laatste onderdeel benoemt:

- **Enkele kritische bedenkingen die het gevolg zijn van het ontwikkelingsproces** van de richtlijn zoals: de sterke residentiële ondertoon, de geringe verwijzing naar innovatieve praktijken, het generieke karakter van de aanbevelingen en het afbakenen van de naasten tot de onmiddellijke leefomgeving van de zorggebruiker.
- **De randvoorwaarden** die nodig zijn om de richtlijn in de praktijk te brengen zoals: het genuanceerd toepassen van de aanbevelingen, het nemen van beslissingen op grond van gelijkwaardigheid, het aanreiken van praktische handvatten, het voorzien van voldoende capaciteit en tijd, het evalueren en opvolgen van de implementatie en het bieden van juridische ondersteuning.

Hulpverleners/teams

Basishouding

Familie
reflex

Met naasten aan de slag gaan

- De familie zien: Zorggebruikers bevragen naar belangrijke derden in hun leven.
- Uitleg geven over het belang om familie te betrekken
- Rekening houden met voorkeuren
- Gegevens registreren

Met kinderen en jongeren aan de slag gaan

- Vraag naar kinderen en ouderschap
- Ga na of kinderen geïnformeerd worden
- Schat in of kinderen betrokken kunnen/willen worden
- Toets of zij voldoende ondersteuning hebben

Naasten bejegenen

- Toegankelijkheid / bereikbaarheid / beschikbaarheid
- Bouwen aan een vertrouwensband, door (in)formele contacten

Informatie geven aan naasten

- Persoonsgebonden vs niet persoonsgebonden informatie
- Belang van de manier waarop informatie gegeven wordt
- Geef ook familie de mogelijkheid om informatie te delen

Naasten ondersteunen

- Toets noden van familie (praktisch en emotioneel)
- Ga na of familie ergens terecht kan
- Verwijs naar familieorganisaties

Hulpverleners/teams

Specifieke
situaties

Familie
reflex

Bij doorverwijzing/afroding

- Continueer betrokkenheid
- Bespreek de impact
- Zorg voor voldoende informatie: wat zijn de volgende stappen en mogelijkheden (ook als het niet lukt)

Suïcidaal gedrag

- Sta ervoor open dat familie een rol kan spelen en bekijk welke
- Licht toe hoe familie met het gedrag kan omgaan
- Bekijk of en hoe familie kan ondersteunen in risico-inschatting
- Bekijk de rol van familie in de opmaak van een safetyplan
- Bij suicide(poging): informeer over 'wat nu'

Tijdens een crisissituatie

- Betrokkenheid van familie in een crisisplan / signaleringsplan
- Laat weten waar familie terecht kan
- Ondersteun
- Voorzie nabespreking

Wanneer de relatie verstoord is

- Ga voor herstel
- Let op verontrustende signalen
- Zet in op gesprek

Specifiek in residentiële setting

- Gedwongen opname
- Afzondering en fixatie
- Preventieve maatregelen
- Ontslag

Hulpverleners/teams

Juridische aspecten

Uitgangspunt

- Betrekken van naasten gaat vaak over informatie delen
- Recht speelt (niet altijd) een rol
- Vermijden dat hulpverleners niets meer zeggen of doen uit angst voor beroepsgeheim: soms speelt het wel, soms ook even goed niet

Beslissingsonbekwaamheid

- Gradueel concept
- Familie kan een rol spelen in beoordeling en vertegenwoordiging

Informatie geven en krijgen

- Persoonsgebonden versus niet persoonsgebonden
- Sta open voor informatie vanuit familie en ga in dialoog over mogelijkheden/beperkingen

Zorgorganisaties

Beleid uitwerken: visie uitdragen die de praktijk richting geeft

Zorgen voor gedeelde verantwoordelijkheid: stem van familie in beleid

Zorgen voor een gedragen beleid: niet beperkt tot bepaalde disciplines

Gespecialiseerde functies installeren: Familieraad, familie-
ervaringsdeskundigen, KOPP-referenten,...

Hulpverleners opleiden en trainen

Expertise delen

Praktische hulpmiddelen aanreiken

Infrastructuur en inrichting

Een ondersteuningsaanbod voor naasten: intern of op doorverwijzing

Het beleid opvolgen, evalueren, bijsturen: structureel inbedden

Overkoepelend beleid

1. Kennis en vaardigheden van hulpverleners
2. Coaching en opvolging
3. Financiële middelen
4. Betrouwbare informatie voor het brede publiek
5. Onderzoek
6. Participatie van naasten

Familiereflex 2022

Naast(en) Samen

- Sectorspecifieke aanpak
- Campagnespot
- Samen zorgen we beter
- Samen staan we sterk
- Website waar alle informatie verzameld is

Familie
reflex

Aanbod

Infosessies
Q&A sessies

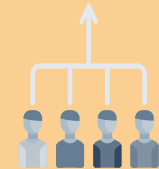
QuickScan

Vorming

Coaching

Een hele evolutie....

En toch...

Jullie ervaring?

Bejegening

Informatie

Steun

Soms hebben de sterken

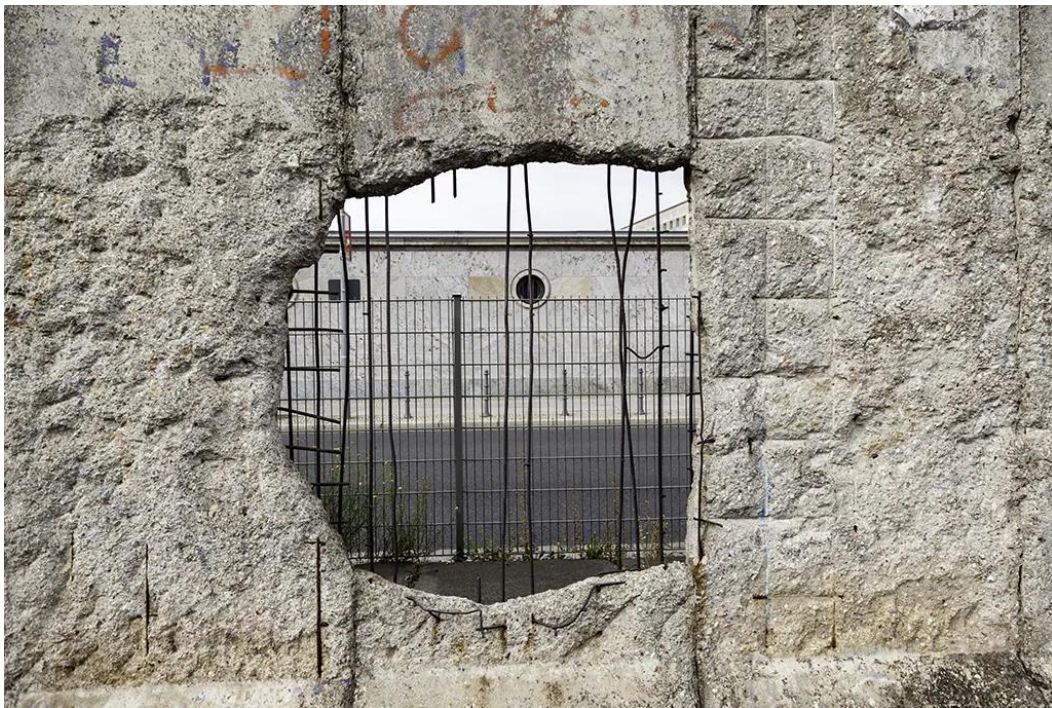

de meeste steun nodig

Participatie

De verdwijnende muur?

Project onder de aandacht: Onderschrijven jullie mee de **Familievertrouwenspersoon?**

Familievertrouwenspersoon

= (gratis) aanspreekpunt voor familie van personen die in begeleiding zijn binnen de Vlaamse GGZ

Heeft familie het gevoel niet gehoord te worden? Of zijn er moeilijkheden? Dan kunnen ze terecht bij de familievertrouwenspersoon voor een **luisterend oor**, **informatie**, **advies** en **bemiddeling**.

Onderteken als organisatie het charter en vergroot de familievriendelijkheid van jullie organisatie

Meer info: www.familieplatform.be/familievertrouwenspersoon

Dankjewel

Heb je vragen?

www.familieplatform.be

info@familieplatform.be

Bron: Een multidisciplinaire richtlijn om naasten
sterker te betrekken in de geestelijke
gezondheidszorg.
Steunpunt WVG